

۱- علم اقتصاد را تعریف کنید و توضیح دهید تعاریف امروزی علم اقتصاد برچه نکته ای تاکید دارند ؟

علم اقتصاد عبارتست از علم به مجموع وسایلی که برای رفع نیازمندیهای مادی بشر از آن استفاده می شود.

علم اقتصاد مطالعه روش انتخاب و استفاده انسان و جامعه از منابعی است که طبیعت و نسل های گذشته در اختیار او قرار داده است.

تعاریف امروزی علم اقتصاد بر این نکته تاکید دارد که اقتصاد علم استفاده بهینه از منابع کمیاب تولید است.

۲- انواع سیستم های اقتصادی را نام ببرید .

۱- سوسیالیسم (اقتصاد با برنامه ریزی متمرکز) ۲- کاپیتالیسم (اقتصاد بازار آزاد)

۳- سیستم اقتصاد مخلوط

۳-سیستم اقتصادی سوسیالیسم را توضیح دهید ؟

دراین سیستم دولت از جایگاه بسیار بالا و والایی برخوردار است. برخی عبارات طرفداران سوسیالیسم در مورد دولت عبارتند از:

- دولت جانشین خداست بر روی زمین.

- اگر هرکس به فکر خویش است ، دولت در فکر همه است.

دولت نقش عمده ای در اقتصاد دارد و مالک عمده محسوب می شود و مالکیت خصوصی در ابعاد بسیار کوچکی است.

تصمیم گیری در مورد تولید و توزیع به عهده دولت است(چه تولید شود؟ چقدر تولید شود؟ و...)

۴- سیستم اقتصاد بازار آزاد یا کاپیتالیسم را شرح دهید .

رفتار خریداران و فروشندگان تعیین می کند که چه تولید شود؟ به چه مقدار تولید شود؟ چگونه تولید شود؟ و...

- مصرف کنندگان با این تصمیم که کالا یا خدمتی را خریداری بکنند یا نکنند رأی به تولید یا عدم تولید آن کالا می دهند.

- توزیع کالاها و خدمات دراین اقتصاد ازطریق مکانیزم بازار و بصورت غیرمتمرکز صورت می گیرد. به عبارت دیگر مقدار کالا و یا خدمتی که یک مصرف کننده دریافت می کند بستگی به درآمد و ثروت او دارد.

۵- سیستم اقتصاد مخلوط چه نوع سیستمی است و رویکرد اقتصادی ایران چیست ؟
در جهان واقعی اقتصاد کاملاً با برنامه ریزی متمرکز و نیز اقتصاد بازار آزاد یافت نمی شوند. بلکه سیستم های اقتصادی ترکیبی از دو سیستم فوق هستند.

تجربه هر دو گروه از کشورهای فوق (سوسیالیست و سرمایه داری) نشان داده که ترکیبی از دو سیستم موفق تر خواهد بود.

اکثریت قریب به اتفاق اقتصاد های جهان از این نوع می باشند.

اقتصاد ایران نیز یک سیستم اقتصادی مخلوط مبتنی بر احکام اسلامی است.

۶- دلایل طرفداران حضور دولت در اقتصاد را نام ببرید .

۱- عدم کارایی ۲- توزیع مجدد درآمد ۳- ایجاد ثبات اقتصادی

۷- عدم کارایی بازار آزاد چگونه حضور دولت را در اقتصاد توجیه می کند ؟

سیستم بازار آزاد در زمینه تولید کالاهای عمومی (Public Goods) با عدم کارایی همراه است. کالاهای عمومی کالاهایی هستند که جنبه اجتماعی داشته و به صورت جمعی مورد استفاده مصرف کنندگان قرار می گیرند. بخشی از منابع تولید باید صرف تولید اینگونه کالاها شود، چون مورد نیاز مردم می باشد در حالیکه بخش خصوصی معمولاً به تولید آنها اقدام نمی نماید.

➤ عدم کارایی در برخورد با وضعیت انحصاری، دخالت دولت را ضروری می نماید.

➤ عدم کارایی در جلوگیری از آلودگی محیط زیست، دخالت دولت را ضروری می نماید.

۸- ارتباط توزیع مجدد درآمد در دخالت دولت در اقتصاد را بیان نمایید ؟

در سیستم بازار آزاد الزاماً توزیع درآمد، عادلانه و مناسب نمی تواند باشد. بعضی افراد با توجه به امکانات بیشتر و یا به دلیل شرایط انحصاری سهم بیشتری از درآمد جامعه را به خود اختصاص می دهند.

دولت ها از طریق برنامه های مختلف همانند بیمه های اجتماعی، بیمه بیکاری، آموزش و بهداشت و درمان رایگان و... باید به توزیع مجدد درآمد اقدام نموده و به کمک فقرا روند.

۹- ایجاد ثبات اقتصادی در صورت ورود دولت به اقتصاد چگونه ایجاد می شود ؟

وجود عدم تعادل ها در اقتصاد نظیر تورم و بیکاری، دخالت دولت در اقتصاد را توجیه می نماید. مثلاً بهنگام تورم دولت می تواند با اخذ مالیات بیشتر یا کاهش هزینه های خویش تورم را تعدیل کند و درمورد بیکاری با پرداخت سوبسید بیشتر، کاهش مالیات و افزایش هزینه های خویش عمل نماید.

۱۰- پنج وظیفه مهم برای بقاء و رشد اقتصاد (وظایف نظام اقتصادی) را بنویسید

پنج وظیفه مهم برای بقاء و رشد اقتصاد (وظایف نظام اقتصادی)

1. تعیین انواع کالاها و خدمات تولیدی
2. سازماندهی انواع کالا و خدمات تولیدی
3. توزیع درآمد
4. نگهداری و توسعه واحدهای تولیدی
5. تنظیم مصرف کالا و خدمات موجود بین مصرف کنندگان موجود

۱۱- حوزه های اقتصادی را نام ببرید و هرکدام را به اختصار توضیح دهید .

اقتصاد خرد Micro Economics

اقتصاد خرد: به بحث و بررسی پیرامون رفتار و نوع عملکرد یک واحد مصرف (خانوار) و یا یک واحد تولید (بنگاه) و یا گروهی از مصرف کنندگان و تولید کنندگان می پردازد.

اقتصاد کلان:

به بحث و بررسی پیرامون رفتار و نوع عملکرد کلیه مصرف کنندگان و یا کلیه تولید کنندگان می پردازد مانند مفاهیم تولید ملی و مصرف ملی

۱۲- انواع کالاها را نام ببرید و توضیح دهید .

۱- کالای سرمایه ای: کالایی است که با مصرف کردن آن از بین نمی رود و برای تولید کالاها و خدمات دیگر در یک دوره زمانی به کار گرفته می شود مانند چرخ خیاطی.

۲- کالای مصرفی: کالایی است که با مصرف کردن آن از بین می رود و در تولید کالاها و خدمات دیگر به کار گرفته نمی شود مانند پنیر.

۱۳- سرمایه گذاری چیست، سرمایه گذاری عاقلانه را توضیح دهید .

فرآیند استفاده از منابع تولیدی برای تولید یک سرمایه جدید را سرمایه گذاری گویند.

سرمایه گذاری عاقلانه: اگر فواید آینده سرمایه گذاری بیشتر از هزینه امروز سرمایه گذاری باشد آن سرمایه گذاری را عاقلانه گویند.

۱۴- هزینه فرصت سرمایه گذاری چیست و سودمند بودن تولید کالا به چه چیز بستگی دارد؟

مقدار مصرفی که امروز از آن چشم پوشی می کنیم هزینه فرصت سرمایه گذاری گفته می شود. و سودمند بودن تولید کالا به تعداد مصرف کنندگان و قیمت هایی که مایل به پرداخت آن هستند بستگی دارد.

۱۵- اولین کسی که نقش اقتصاد آزاد را بررسی کرد چه کسی بود و چه نظری در این خصوص داشت؟

آدام اسمیت - به نظر او رقابت آزاد سبب می شود که تمام منابع موجود اقتصاد با حداکثر کارایی به کار گرفته شود.

۱۶- نظام اقتصادی ایران چه می باشد و بر پایه چه بخشهایی است؟

ترکیبی از نظامهای اقتصادی بازار و برنامه ای (نظام برنامه ای) است.

بر پایه سه بخش:

✓ دولتی

✓ تعاونی (شرکتهای تعاونی)

✓ خصوصی (کشاورزی، دامداری و صنعت)

۱۷- بخش های اقتصادی ایران را به ترتیب نام ببرید و بنویسید کدام بخش به رقابت آزاد نزدیکتر است چرا؟

اولین بخش اقتصاد کشاورزی دومین بخش اقتصاد صنعت و معادن و سومین بخش اقتصاد - خدمات و بازرگانی است.

طرز کار بخش کشاورزی به رقابت آزاد نزدیکتر است چون تعداد کشاورزان زیاد است و مستقلا کار میکنند.

۱۸- مداخلات دولت در بخش کشاورزی را توضیح دهید.

مداخلات دولت در بخش کشاورزی:

✓ تولید محصولات: شرکتهای سهامی زراعی، تعاونی های تولید و

✓ تهیه نهاده ها (کود، سم، بذر و)

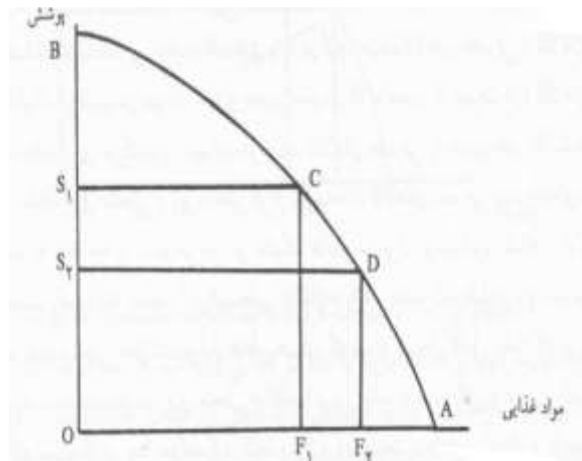
✓ توزیع محصولات: تأسیس فروشگاههای دولتی و تعاونی و

✓ فرآوری محصولات: ایجاد کارخانه های صنایع تبدیلی

✓ تعیین قیمتها: قیمتهای تضمینی، صادرات و واردات

۱۹- منحنی امکانات تولید را با رسم شکل توضیح دهید .
 منحنی امکانات تولید

منحنی است که کلیه ترکیب های ممکن از دو کالا یا خدمت را که می توانند تولید شوند نشان می دهد مشروط بر آن که از کلیه منابع تولیدی بصورت کارآمد استفاده شود.

۲۰- منحنی امکانات تولید برای یک اقتصاد واقعی چگونه است ؟

اگر کل کالاها را به دو قسمت مصرفی و سرمایه ای تقسیم کنیم آنگاه می توان موقعیت کشورهای مختلف روی منحنی امکانات تولید را نمایش داد. به عنوان مثال موقعیت ایران که نسبت تولید کالاهای سرمایه ای آن کمتر از کالاهای مصرفی می باشد نزدیک به محور کالاهای مصرفی و موقعیت کشور ژاپن که نسبت تولیدات آن عکس کشور ایران می باشد نزدیک محور کالاهای سرمایه ای قرار دارد.

۲۱- عدم کارایی را در امکانات تولید توضیح داده و شرح دهید

وقتی در زیرمنحنی امکانات تولید هستیم عدم کارایی وجود دارد که آن به دو علت می تواند ایجاد شود: یا از همه منابع تولید استفاده نشده و یا با کارایی همراه نبوده و یا هر دو عامل مزبور.

ممکن است روی منحنی امکانات تولید باشیم ولی باز عدم کارایی باشد این در صورتی است که نیازها و خواسته های مردم تولید نشود.

۱- از همه منابع استفاده نشود.

۲- از همه منابع استفاده شود ولی بصورت کارا استفاده نشود.

۳- از همه منابع و بصورت کارا استفاده شود ولی خواسته ها و نیازهای مصرف کنندگان مد نظر قرار نگیرد.

۴- عدم تخصیص بهینه منابع منجر به عدم کارایی می شود مانند کشت برنج در اصفهان و گندم در گیلان. زیرا تخصیص بهینه منابع حکم می کند که برنج در گیلان و گندم در اصفهان کشت شوند.

۲۲- رشد اقتصادی به چند صورت اتفاق می افتد توضیح دهید .

رشد اقتصادی به دو صورت اتفاق خواهد افتاد:

۱- کشف و افزایش منابع تولیدی (نیروی کار، سرمایه ، زمین و...)

۲- پیشرفت تکنولوژی

بهنگام تحقق رشد اقتصادی منحنی امکانات تولید به سمت راست جابجا می شود و بسیاری از نقاط که قبلاً در دسترس نبودند روی منحنی یا داخل آن قرار خواهند گرفت.

۲۳- مهمترین علت فقر کشورهای فقیر و غیر صنعتی چیست ؟

۱- عدم تولید سرمایه جدید ۲- عدم برخورداری از تکنولوژی پیشرفته

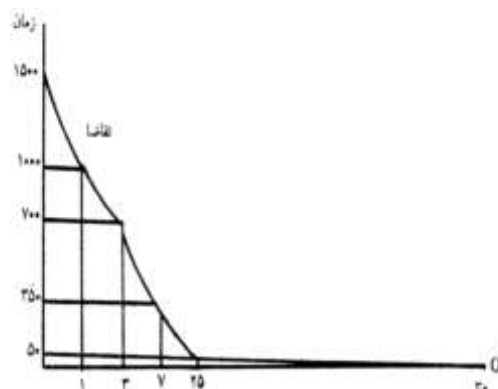
۲۴- تقاضا را تعریف نمایید و منحنی آن را رسم کنید .

تعریف تقاضا :

به مقدار کالایی که در هر دوره از زمان در قیمت های جاری توسط خانوار مورد درخواست قرار می گیرد تقاضا می گویند.

در تابع تقاضا، مقدار تقاضای کالای X تابعی است از قیمت کالای X

شیب منحنی تقاضا منفی است.

۲۵- تقاضا را تعریف کنید و بنویسید شیب منحنی تقاضا چگونه است ؟

تعریف تقاضا :

به مقدار کالایی که در هر دوره از زمان در قیمت های جاری توسط خانوار مورد درخواست قرار می گیرد تقاضا می گویند.

در تابع تقاضا، مقدار تقاضای کالای X تابعی است از قیمت کالای X

شیب منحنی تقاضا منفی است.

۲۶- قانون تقاضا را شرح دهید و بنویسید علت شیب منفی منحنی تقاضا چیست ؟

قانون تقاضا :

به رابطه منفی یا معکوس بین قیمت کالا و مقدار تقاضای آن، قانون تقاضا گفته می شود. با فرض ثابت ماندن سایر شرایط (سلیقه خانوار، درآمد ، قیمت سایر محصولات) مقدار تقاضا شده از یک محصول در یک دوره زمانی با قیمت آن رابطه عکس دارد.

افزایش قیمت، مقدار تقاضا کم، کاهش قیمت

کاهش قیمت، مقدار تقاضا زیاد، افزایش قیمت

مقدار تقاضا شده از یک محصول تابعی کاهنده از قیمت آن است.

منحنی تقاضا از خط قیمت-مصرف بدست می آید.

علل شیب منفی منحنی تقاضا:

۱- اثر درآمدی $P_x \uparrow \rightarrow D_x \downarrow$ $\rightarrow$ درآمد $\downarrow$

۲- اثر جانشینی:

اگر قیمت کالای X افزایش یابد، در حقیقت کالای X نسبت به کالای جانشین خود گرانتر شده، پس تقاضای کالای X کمتر و بجای آن تقاضای کالای جانشین آن (Y) بیشتر میشود.

۲۷- دو مشخصه منحنی تقاضا را بنویسید .

➤ ۱- منحنی تقاضا محور عمودی (محور قیمت) را به علت محدودیت درآمد قطع می کند. به عبارت دیگر قیمتی آنقدر بالا وجود دارد که در آن قیمت، تقاضای مصرف کننده از آن کالا صفر است.

➤ ۲- منحنی تقاضا محور افقی (محور مقدار تقاضا) را قطع می کند به دو علت وجود محدودیت زمانی و ثانیاً ضرر به سلامتی مصرف کننده.

به عبارت دیگر اگر چه کالا رایگان و مجانی باشد اما میزان تقاضای مصرف کننده محدود است به علت محدودیت زمانی که در آن محدوده، تقاضا مورد بررسی قرار می گیرد. ضمناً در مورد مواد غذایی علاوه بر علت فوق علت ضرر به سلامتی مصرف کننده نیز مانع از تقاضای نامحدود کالاهای رایگان می شود.

۲۸- عوامل موثر بر تقاضای کالا را نام برده و یکی را شرح دهید.

➤ ۱- قیمت کالا :

تقاضای کالا در خلاف جهت حرکت قیمت آن کالا میباشد.

به عبارت دیگر، با افزایش قیمت کالا، تقاضای آن کاهش و با کاهش قیمت کالا، تقاضای آن افزایش می یابد.

➤ ۲- درآمد مصرف کننده :

- کالای نرمال: چلو کباب و تاکسی $Dx \uparrow \rightarrow \uparrow$ درآمد

- کالای پست: ساندویچ و اتوبوس $Dx \downarrow \rightarrow \uparrow$ درآمد

رابطه مستقیم بین درآمد مصرف کننده و تقاضای کالاهای نرمال وجود دارد در حالیکه بین درآمد مصرف کننده و تقاضای کالاهای پست رابطه معکوس برقرار است.

کالای نرمال کالایی است که با افزایش درآمد بر میزان تقاضای آن افزوده می شود. در مثال فوق چلو کباب و تاکسی کالای نرمال هستند.

کالای پست کالایی است که با افزایش درآمد از میزان تقاضای آن کاسته می شود. در مثال فوق ساندویچ و اتوبوس کالای پست هستند.

➤ ۳- ثروت مصرف کننده : درآمد > ثروت

ثروت اعم از درآمد است. ثروت تمام مواردی که جزء درآمد است را شامل میشود و علاوه بر آن اقلامی نظیر وسیله نقلیه و منزل و ... که جزء درآمد محسوب نمیشوند را هم در بر می گیرد.

رابطه بین ثروت و تقاضای کالاهای نرمال مستقیم و رابطه بین آن و تقاضای کالاهای پست معکوس میباشد.

➤ ۴- قیمت سایر کالاها :

- کالای مکمل $Dx \downarrow \rightarrow Py \uparrow$

- کالای جانشین $Dx \uparrow \rightarrow Py \uparrow$

دو کالای مکمل لازم و ملزوم یکدیگرند، با یکدیگر و توأم مصرف می شوند، مانند قند و چای، ماشین و بنزین.

دو کالای جانشین کالاهایی هستند که خدمات مشابه داشته و به جای یکدیگر قابل استفاده هستند مانند قند و شکر، چلو کباب و ساندویچ

با افزایش قیمت یکی از دو کالای مکمل تقاضای دیگری کاهش می یابد و برعکس.

با افزایش قیمت یکی از دو کالای جانشین تقاضای دیگری افزایش می یابد و برعکس.

➤ ۵- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده :

تصمیم نهایی در خرید کالاها و خدمات به سلیقه و ترجیحات مصرف کننده بستگی دارد.

به عبارت دیگر، این سلیقه و ترجیحات مصرف کننده است که نهایتاً تعیین مینماید درآمد خود را به مصرف کدام کالا برساند.

۲۹- قانون انگل را شرح دهید.

قانون انگل:

خانواده های کم درآمد در مقایسه با خانواده های پردرآمد اگرچه مبلغ کمتری را صرف خرید مواد غذایی می کنند ولی بخش بزرگتری از درآمد خود را در این راه خرج می کنند.

اگر خانواری درآمد هم نداشته باشد ناچار است برای ادامه حیات مواد غذایی بخرد

۳۰- عرضه را تعریف کنید و بنویسید شیب منحنی آن چگونه است ؟

تعریف عرضه :

به مقدار کالایی که در هر دوره از زمان، در قیمت های جاری توسط بنگاه برای فروش به بازار ارائه می شود عرضه گویند.

تابع عرضه :

مقدار عرضه کالای X تابعی از قیمت کالای X می باشد.

شیب منحنی عرضه مثبت است.

۳۱- قانون عرضه را شرح دهید و جابه جایی منحنی عرضه را توضیح دهید؟

قانون عرضه :

به رابطه مثبت یا مستقیم بین قیمت یک کالا و مقدار عرضه آن کالا، قانون عرضه گفته می شود.

توانایی یک بنگاه برای افزایش تولید در مقابل افزایش قیمت محدود است .

علت محدودیت در کوتاه مدت: محدودیت زمین و تکنولوژی تولید است.

علت عدم محدودیت در بلند مدت: افزایش زمین و ماشین آلات و دستیابی به تکنولوژی برتر میباشد.

جابجایی منحنی عرضه :

وقتی عوامل دیگری غیر از قیمت خود کالا که در عرضه موثر هستند تغییر می کنند منحنی عرضه جابجا می شود.

اگر قیمت خود کالا تغییر نماید، منحنی عرضه جابجا نمیشود بلکه از یک نقطه واقع بر منحنی عرضه به نقطه ای دیگر روی همان منحنی جابجا میشویم.

۳۲-عواملی که بر مقدار عرضه یک کالا موثرند کدامند .

➤ ۱- هزینه تولید :

✓ (الف) هزینه مستقیم مانند افزایش قیمت نهاده تولید:

افزایش هزینه تولید → افزایش قیمت نهاده

حرکت منحنی عرضه به سمت چپ → کاهش عرضه →

→ کاهش هزینه تولید → کاهش قیمت نهاده

حرکت منحنی عرضه به سمت راست → افزایش عرضه

✓ (ب) هزینه غیر مستقیم مانند افزایش هزینه حمل و نقل

→ افزایش هزینه تولید → افزایش هزینه حمل و نقل

حرکت منحنی عرضه به سمت چپ → کاهش عرضه

➤ ۲- تکنولوژی :

→ افزایش عرضه → استفاده از تکنولوژی پیشرفته

حرکت منحنی عرضه به سمت راست

۳۳- تعادل و عدم تعادل در بازار را با رسم منحنی و مثال شرح دهید.

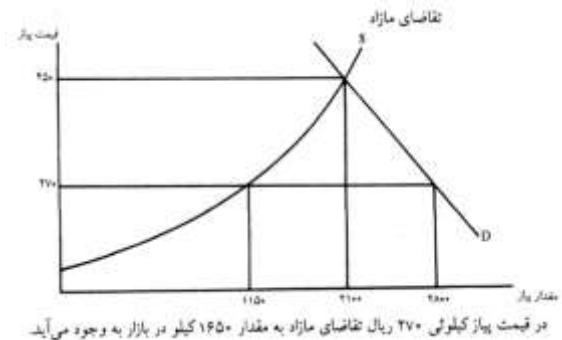
➤ **تعادل :** اگر مقدار تقاضا و عرضه در قیمت های جاری با یکدیگر برابر باشند آنگاه تعادل در بازار برقرار خواهد بود.

در چنین حالتی تغییر در موجودی انبار صفر است. به عبارت دیگر نه به موجودی انبار اضافه خواهد شد و نه از موجودی انبار کاسته خواهد گردید.

عدم تعادل :

✓مازاد تقاضا :

اگر سطح قیمت در بازار پایینتر از قیمت تعادلی باشد، مازاد تقاضا بوجود خواهد آمد .
به عبارت دیگر، مقدار تقاضا در قیمت موجود نسبت به مقدار عرضه بیشتر باشد.
یعنی تغییر در موجودی انبار منفی است.

۳۴- حرکت به سمت تعادل در چند حالت بدست می آید.

❖ ۱- اگر مازاد تقاضا در بازار باشد، آنگاه قیمت کالا بالا رفته و از یک سو تقاضای آن کاهش و از سوی دیگر عرضه آن افزایش یافته و نهایتاً تعادل در بازار برقرار خواهد شد.

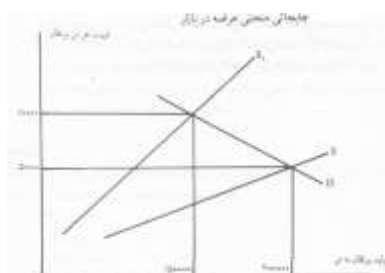
❖ ۲- اگر مازاد عرضه در بازار باشد آنگاه قیمت کالا پایین رفته و از یک سو تقاضای آن افزایش و از سوی دیگر عرضه آن کاهش یافته و نهایتاً تعادل در بازار برقرار خواهد شد.

۳۵- تغییرات در تعادل عرضه و تقاضا را با رسم منحنی توضیح دهید.

اگر عرضه کاهش یابد (مثلاً به علت هوای نامساعد، تولید پرتقال کم شود) منحنی عرضه سمت چپ و بالا تغییر مکان می یابد. در این حالت در حقیقت مازاد تقاضا در بازار بوجود آمده و باعث افزایش قیمت کالا و نهایتاً کاهش مقدار تقاضای آن میشود. در این صورت نقطه تعادل در بازار از E_0 به E_1 منتقل میشود.

↓ تقاضا → ↑ قیمت کالا → مازاد تقاضا → ↓ عرضه

حرکت به سمت نقطه تعادل جدید →

۳۶- عوامل موثر در تقاضای خانوار چیست ؟

۱- قیمت کالای مورد نظر

۲- قیمت سایر کالاها و خدمات

۳- درآمد خانوار

۴- ثروت خانوار

۵- سلیقه و ترجیحات خانوار

۶- انتظارات در مورد قیمت ها، درآمد و ثروت آتی

از بین عوامل ششگانه فوق ۴ عامل نخست عوامل موثر در محدودیت بودجه (محدودیت درآمد) خانوار میباشند.

۳۷- عوامل موثر در کمبود بودجه خانوار کدامند

عوامل موثر در محدودیت بودجه خانوار:

۱- قیمت کالای مورد نظر (رابطه مستقیم)

۲- قیمت سایر کالاها (رابطه مستقیم)

۳- درآمد خانوار (رابطه معکوس)

۴- ثروت خانوار (رابطه معکوس)

۳۸- تابع و نمودار محدودیت بودجه را رسم کنید .

تابع محدودیت بودجه:

$$P_X \cdot X + P_Y \cdot Y \leq I$$

در تابع فوق X و Y دو کالا بوده که قیمت‌های آنها در بازار بترتیب P_X و P_Y میباشند. I معرف درآمد مصرف کننده میباشد. $P_X \cdot X$ بیانگر مقدار درآمدی است که صرف کالای X شده و $P_Y \cdot Y$ نشان دهنده مقدار درآمدی است که صرف کالای Y شده است.

خط DE کلیه ترکیب‌های ممکن از دو کالای X و Y را نشان می دهد اگر تمام درآمد صرف خرید این دو کالا شود.

نقطه D : همه درآمد صرف خرید کالای Y شده است.

نقطه E : همه درآمد صرف خرید کالای X شده است.

نقطه A : قابل دسترس است ولی در این حالت تمام درآمد هزینه نمی شود.

نقطه B : قابل دسترس است ولی در این حالت تمام درآمد هزینه می شود.

نقطه C : در کوتاه مدت قابل دسترس نیست.

۳۹- مطلوبیت چیست و بر چند نوع است؟

قبلاً متذکر شدیم که سلیقه و ترجیحات عامل انتخاب نهایی کالاها و خدمات با توجه به محدودیت بودجه می باشد. اندازه گیری ترجیحات بین انتخاب های مختلف به کمک معیار مطلوبیت (utility) است.

مطلوبیت نهایی (Mu):

مطلوبیت اضافی است که با مصرف یک واحد دیگر از یک کالا بدست می آید. به عبارت دیگر مطلوبیت حاصل از مصرف آخرین واحد کالا را مطلوبیت نهایی گویند.

مطلوبیت کل (TU):

مطلوبیت حاصل از مصرف تمام واحدهای یک کالا را گویند.

۴۰- قانون نزولی بودن مطلوبیت نهایی را بنویسید.

هر چقدر از یک کالا بیشتر مصرف می کنیم، رضایت مندی یا مطلوبیتی که از واحدهای اضافی یا نهایی بدست می آوریم کمتر می شود.

این قانون برای اولین بار توسط آلفرد مارشال مطرح گردید.

بعنوان مثال اولین بستنی دارای بالاترین مطلوبیت میباشد. بستنی های دوم و سوم و ... هم مطلوبیت دارند ولی قطعاً مطلوبیت آنها کمتر از بستنی اول میباشد. بدین ترتیب هر قدر از یک کالا بیشتر مصرف شود، مطلوبیت آخرین واحد آن کالا کمتر خواهد شد.

۴۱- عوامل موثر در انتخاب تعداد واحدهای یک کالا چیست؟

سوال این است: مصرف کننده مورد نظر چند بار به تماشای تئاتر می رود؟ برای پاسخ دادن به این سوال ابتدا باید عوامل موثر بر انتخاب تعداد واحدهای یک کالا را برشمرد.

۱✓- درآمد مصرف کننده: رابطه مثبت دارد اگر کالا نرمال باشد و رابطه منفی دارد اگر کالا پست باشد.

۲✓- قیمت آن کالا: رابطه منفی دارد.

۳✓- عمل دیگری که بجای خرید آن کالا می تواند انجام دهد (هزینه فرصت خرید آن کالا) که دارای رابطه منفی میباشد.

این مصرف کننده تا جایی که مطلوبیت نهایی کالای مورد نظر مثبت باشد، از آن کالا تقاضا خواهد نمود.

۴۲- حداکثر مطلوبیت کالا را توضیح دهید.

مصرف کننده ای که به دنبال حداکثر مطلوبیت است هزینه های خود را روی کالاها و خدمات به صورتی ترتیب می دهد که مطلوبیت حاصل از آخرین ریال مصرف شده برای هر کالا مساوی باشد یعنی:

۴۳- نرخ نهایی جانشینی MRS چیست ؟

عبارت است از نسبت مطلوبیت نهایی کالای X به مطلوبیت نهایی کالای Y.

۴۴- ارتباط بین منحنی تقاضا و مطلوبیت را شرح دهید .

نزولی بودن مطلوبیت نهایی، نزولی بودن منحنی تقاضا را هم توجیه می کند.
اگر با افزایش در مصرف یک کالا، مطلوبیت نهایی آن کاهش یابد، قاعدتاً ما تقاضا خواهیم داشت که برای هر واحد اضافی مبلغ کمتری را پرداخت کنیم. این یکی از دلایلی است که بخاطر آن منحنی تقاضای فردی شیب منفی پیدا می کند.

۴۵- اثر جانشینی و اثر درآمدی برای کالاهای معمولی چگونه است توضیح دهید .

اگر X کالای نرمال باشد و قیمت آن کاهش یابد، آنگاه
 $\uparrow$ تقاضای X $\rightarrow$ $\uparrow$ قدرت خرید : اثر درآمدی
 $\uparrow$ تقاضای X $\rightarrow$ X نسبت به Y ارزانتر شده: اثر جانشینی

اگر X کالای نرمال باشد و قیمت آن افزایش یابد، آنگاه
 $\downarrow$ تقاضای X $\rightarrow$ $\downarrow$ قدرت خرید : اثر درآمدی
 $\downarrow$ تقاضای X $\rightarrow$ X نسبت به Y گرانتر شده : اثر جانشینی

برای کالاهای معمولی یعنی کالاهایی که با افزایش درآمد، مصرف آنها نیز افزایش می یابد، هر دو اثر درآمدی و جانشینی تاثیر معکوس نسبت به قیمت ها می گذارند. به عبارت دیگر رابطه منفی بین مقدار و قیمت کالا را بوجود می آورند که نتیجه آن شیب منفی منحنی تقاضا می باشد. اگر قیمت یک کالا کاهش پیدا کند تحت تاثیر دو اثر درآمدی و جانشینی مقدار تقاضای آن افزایش می یابد و اگر قیمت آن افزایش پیدا کند تحت همین دو اثر مقدار تقاضای آن کاهش می یابد.

۴۶- اثر جانشینی و اثر درآمدی برای کالاهای پست چگونه است توضیح دهید .

اگر X کالای پست باشد و قیمت آن کاهش یابد، آنگاه
 $\downarrow$ تقاضای X $\rightarrow$ $\uparrow$ قدرت خرید : اثر درآمدی
 $\uparrow$ تقاضای X $\rightarrow$ X نسبت به Y ارزانتر شده: اثر جانشینی

اگر X کالای پست باشد و قیمت آن افزایش یابد، آنگاه
 $\uparrow$ تقاضای X $\rightarrow$ $\downarrow$ قدرت خرید : اثر درآمدی
 $\downarrow$ تقاضای X $\rightarrow$ X نسبت به Y گرانتر شده: اثر جانشینی

برای کالاهای پست یعنی کالاهایی که با افزایش درآمد، مصرف آنها کاهش می یابد، دو اثر درآمدی و جانشینی در خلاف جهت یکدیگر نسبت به تغییر قیمت ها اثر می گذارند. به عبارت دیگر اگر قیمت یک کالای پست کاهش پیدا کند اثر درآمدی بر کاهش تقاضای آن و اثر جانشینی بر افزایش مقدار تقاضای آن دلالت دارند. نهایتاً براینکه این دو اثر میزان تغییر در مقدار تقاضای کالا را تعیین خواهد نمود.

۴۷- منحنی بی تفاوتی را تعریف کرده و فرضیات لازم برای استخراج منحنی بی تفاوتی را بنویسید ؟

مجموعه ای از نقاط است که هر نقطه از این مجموعه، ترکیب خاصی از دو کالای X و Y را بدست می دهد که همه آنها دارای یک سطح مطلوبیت یکسان می باشند.

فرضیات لازم جهت استخراج منحنی بی تفاوتی عبارتند از:

✓ ۱- دو کالای مورد نظر دارای مطلوبیت نهایی مثبت هستند:

$$Mux, MUY > 0$$

به عبارت دیگر فرض براین است که مقدار بیشتر از هر کالا بر مقدار کمتر آن ترجیح دارد.

✓ ۲- نرخ نهایی جانشینی (MRS) بین دو کالا نزولی می باشد. به این معنی که هر چه بیشتر از کالای X و کمتر از کالای Y مصرف کنیم Mux / MUY کاهش می یابد. این مطلب تقریباً مشابه فرضیه نزولی بودن مطلوبیت نهایی است.

✓ ۳- مصرف کنندگان قادر هستند که بین انواع ترکیب های کالاها و خدمات موجود انتخاب نمایند. بین دو ترکیب A و B از دو کالای X و Y ممکن است A را به B ترجیح دهند ($A > B$)، یا B را به A ترجیح دهند ($B > A$) و یا اینکه بین A و B بی تفاوت باشند ($A=B$).

✓ ۴- انتخاب مصرف کنندگان بر قاعده عقلایی بودن ساده ای مبتنی می باشد یعنی اگر $A > B$ و نیز $B > C$ باشد آنگاه حتماً $A > C$ خواهد بود.

۴۸- عوامل دستیابی به حداکثر نمودن مطلوبیت مصرف کننده را توضیح دهید.

مصرف کننده برای بدست آوردن حداکثر مطلوبیت باید:

✓ ۱- ترکیبی از دو کالا را انتخاب کند که اولاً جز نقاط در دسترس باشند و ثانیاً تمام درآمد خویش را صرف این دو کالا کرده باشد. یعنی نقطه ای روی خط بودجه را باید انتخاب کند.

۲۷- با حرکت بر روی خط بودجه نقطه ای را برمی گزیند (ترکیبی از دو کالا) که بر روی بالاترین منحنی بی تفاوتی باشد. با حرکت از A و C به سمت B مرتباً بر مطلوبیت وی افزوده می شود زیرا بر منحنی بی تفاوتی بالاتری قرار خواهد گرفت و در B حداکثر مطلوبیت را بدست خواهد آورد. در نقطه B، خط بودجه بر منحنی بی تفاوتی مماس خواهد بود یعنی شیب هر دو در این نقطه با همدیگر برابر است.

۴۹- تولید و بازار نهاده و ستاده را توضیح دهید.

تعریف تولید :

جریان تبدیل نهاده ها یا عوامل تولید را به ستاده ها یا محصولات، تولید گویند.

بازار نهاده و ستاده :

بنگاه های تولیدی در بازار نهاده، به تقاضای نهاده و در بازار ستاده به عرضه ستاده مشغولند.

۵۰- انواع تولید کنندگان به چند بخش تقسیم می شوند و کدامند ؟

تولید کنندگان را میتوان به سه بخش عمده طبقه بندی نمود:

۱- **بنگاه های تولیدی:** که خود به دو بخش تقسیم میشوند: انتفاعی که بدنبال کسب حداکثر سود میباشند و غیرانتفاعی که بدنبال کسب حداکثر سود نمیباشند همانند دانشگاه (تولید و پرورش علم و مهارت)

۲- **خانوارها:** که به تولید کالاهایی همانند سبزی، میوه و گل و پرورش فرزندان اشتغال دارند.

۳- **دولت:** که به تولید کالاها و خدمات عمومی می پردازد.

۵۱- تکنیک تولید را تعریف کنید و انواع آن را شرح دهید.

آنچه که نهاده ها را به ستاده ها مربوط می کند، تکنیک تولید گویند. به عبارت دیگر، شیوه تبدیل نهاده ها به ستاده ها را تکنیک تولید می نامند.

- اکثر ستاده ها را می توان با چندین روش تولید بدست آورد یعنی با استفاده از تکنیک های مختلف :

۱- **تکنیک کاربر (Labor Intensive)** مثال: خراب کردن یک محله قدیمی به کمک تعداد زیادی کارگر

۲- **تکنیک سرمایه بر (Capital Intensive)** مثال: خراب کردن یک محله قدیمی به کمک لودر و بولدوزر

۵۲- کدام تکنیک تولید انتخاب باید بشود ؟

آن تکنیک تولید که هزینه تولید را به حداقل برساند.
اگر نیروی کار ارزان باشد، تکنیک کاربر و اگر سرمایه ارزان باشد،
تکنیک سرمایه بر انتخاب خواهد شد.

۵۳- تولید بر چند قسم است توضیح دهید .

تولید کل، متوسط و نهایی

تولید کل (TP) :

مجموع تعداد ستاده تولید شده به ازاء استفاده از همه عوامل تولیدی
(کلیه نیروی کار).

تولید نهایی (MP) : $MP = \Delta TP / \Delta L$

میزان تغییر در تولید کل (TP) به ازاء تغییر یک واحد عامل تولید (مثلاً
نیروی کار).

تولید متوسط (AP) : $AP = TP / L$

متوسط تولید هر واحد عامل تولید (نیروی کار).

۵۴- قانون بازده نزولی را شرح دهید .

✓- قانون بازده نزولی : وقتی مقادیر بیشتری از یک نهاده متغیر به یک نهاده ثابت
اضافه می شود، از مرحله ای به بعد به تدریج تولید نهایی آن عامل متغیر کاهش
خواهد یافت.

✓- قانون بازده نزولی در کوتاه مدت صدق می نماید زیرا در بلند مدت تمام یا
اکثر نهاده ها متغیر هستند.

✓- بازده نزولی به این معنی است که شیب منحنی تولید نهایی از مرحله ای به
بعد منفی خواهد بود.

۵۵- اگر افزایش همزمان سرمایه و نیروی کار داشته باشیم چه به وقوع می پیوندد شرح دهید .

اگر به منظور افزایش تولید، همزمان با افزایش نیروی کار، سرمایه (مثلاً تعداد اجاق گاز
در مغازه ساندویچ فروشی) نیز افزایش یابد، آنگاه افزایش سرمایه، باعث افزایش تولید
نهایی نیروی کار می شود.

۵۶- کشش را تعریف کنید .

درصد تغییرات یک متغیر را به ازاء درصد تغییر در متغیر دیگر، کشش
گویند.

می دانیم که با افزایش قیمت کالا، عرضه افزایش و تقاضا کاهش می
یابد و با کاهش قیمت، عکس آن اتفاق می افتد. اما می خواهیم بدانیم
عرضه و تقاضا چقدر تغییر می نمایند.

۵۷- ارتباط بین کشش و شیب منحنی تقاضا را توضیح دهید.

علی رغم اینکه شیب منحنی تقاضا می تواند بازگو کننده اثر تغییرات قیمت در مقدار تقاضا باشد، ولی گاه کاملاً گمراه کننده است (مثلاً اگر واحد اندازه گیری متغیرها یکسان نباشد). به عبارت دیگر شیب منحنی تقاضا به تنهایی معیار اندازه گیری مناسبی نیست.

برای توضیح بیشتر، دو منحنی تقاضای کاملاً یکسان را در نظر می گیریم. شیب این دو منحنی یکسان میباشد. اگر واحد اندازه گیری مقدار کالا را در یکی بر حسب کیلوگرم و در دیگری بر حسب دسی گرم در نظر بگیریم، آنگاه شیب های بدست آمده یکسان نخواهد بود در حالیکه باید یکسان باشد.

برای حل این مشکل، تغییرات در قیمت و مقدار را بر حسب درصد اندازه گیری می کنیم.

۵۸- کشش قیمتی تقاضا چیست و انواع کالاها بر اساس کشش قیمتی تقاضا را نام ببرید.

کشش قیمتی تقاضا برای یک کالا برابر است با نسبت درصد تغییرات در مقدار تقاضای آن کالا به درصد تغییرات در قیمت آن کالا

۱- کالای کاملاً بدون کشش: $E = 0$ مانند انسولین (تغییرات قیمت هیچ اثری در تغییرات مقدار تقاضای آن ندارد).

۲- کالای ضروری یا کم کشش: $-1 < E < 0$ کشش پذیری آن خیلی کم و بین صفر و ۱- می باشد مانند نان. به عبارت دیگر درصد تغییر در مقدار تقاضا کمتر از درصد تغییر در قیمت کالا است.

۳- کالای با کشش واحد: $E = -1$ مانند تخم مرغ. درصد تغییر در قیمت برابر درصد تغییر در مقدار تقاضا میباشد.

۴- کالای کشش پذیر: $E < -1$ مانند هندوانه. درصد تغییر در مقدار تقاضا بیش از درصد تغییر در قیمت میباشد.

۵۹- عوامل موثر در کشش تقاضا را نام برده و توضیح دهید.

۱۷- دسترسی به کالای جانشین:

✓ اگر کالای جانشین در دسترس باشد، کشش قیمتی تقاضا بیشتر خواهد بود (تغییر قیمت اثر عمده ای بر مقدار تقاضا دارد) مانند نارنگی و پرتقال. زیرا به محض افزایش قیمت یک کالا، مصرف کنندگان کالای جانشین آن را بجای آن کالا مصرف می نمایند.

✓ اگر کالای جانشین در دسترس نباشد، کشش قیمتی تقاضا کمتر خواهد بود مانند انسولین.

۲۷- اهمیت کالا در سبد مصرفی :

اگر کالا سهم بسیار جزئی از هزینه های مصرف کننده را تشکیل دهد (وزن و اهمیت کالا در بودجه وی کم باشد) در نتیجه فرد از تغییرات قیمت این کالا تاثیر چندانی نمی پذیرد، در این صورت تقاضای آن کشش پذیری کمتری را نشان خواهد داد و برعکس یعنی اگر اهمیت کالا در بودجه فرد زیاد باشد کشش پذیری بیشتری را نشان خواهد داد.

۳۷- زمان :

گاه در یک دوره زمانی، کشش تقاضا برای کالایی از شرایط کم کشش به سمت کشش پذیری می رود. عامل اساسی در این تغییر به وجود آمدن کالاهای جانشین برای کالای مورد نظر است.

۶۰- انواع کالاها بر اساس کشش عرضه را نام ببرید و توضیح دهید .

✓الف) کشش ناپذیر: تغییرات قیمت هیچگونه واکنشی در مقدار عرضه ایجاد نمی کند ($E = 0$). منحنی عرضه در این حالت عمود بر محور افقی است.

✓ب) فوق العاده کشش پذیر: تغییرات قیمت واکنش شدید در مقدار عرضه ایجاد می کند ($E \rightarrow \infty$).
✓ج) کشش پذیر: تغییرات قیمت واکنش عادی و معمولی در مقدار عرضه ایجاد می کند

$$(0 < E < \infty)$$

✓د) کشش واحد : تغییرات قیمت واکنش برابر در مقدار عرضه ایجاد می کند ($E = 1$).

منحنی عرضه در این حالت نیمساز زاویه است.

۶۱- تورم و شاخص تورم را تعریف کنید و بنویسید در محاسبه تورم از چه چیزی استفاده می شود ؟

تورم را به طور کلی می توان افزایش سطح عمومی قیمت ها که غالباً حالتی نامتناسب، مداوم و برگشت ناپذیر دارد تعریف کرد. در محاسبه تورم اولاً متوسط تغییر قیمت کالاها در کل اقتصاد مورد نظر است و ثانیاً رشد قیمت هر یک از کالاها با وزنی مناسب در محاسبه رشد شاخص تورم لحاظ می شوند؛ به عبارتی شاخص تورم، رشد موزون قیمت کالاها در کل اقتصاد را بیان می کند.

۶۲- جنبه های مختلف طبقه بندی تورم را ذکر کنید ؟

تورم می تواند از جنبه های مختلف طبقه بندی گردد که عبارتند از:

طبقه بندی تورم بر مبنای عوامل ایجادکننده آن: شامل تورم ناشی از فشار تقاضا، تورم ناشی از فشار هزینه، تورم ناشی از واردات و غیره.

طبقه‌بندی تورم بر مبنای نسبت افزایش قیمت‌ها به افزایش حجم پول: شامل تورم باز (آشکار) که در آن قیمت‌ها سریعتر از حجم پول در جریان می‌باشد و تورم بسته (مهارشده) که در آن میزان افزایش قیمت‌ها کمتر از افزایش پول در جریان است.

طبقه‌بندی تورم بر مبنای متناوب (ادواری) یا عارضه‌ای (مقطعی) بودن افزایش قیمت‌ها: تورم ادواری مربوط به دوران رونق چرخه‌های تجاری و تورم عارضه‌ای ناشی از عوامل غیراقتصادی مانند جنگ، بلایای طبیعی و ... می‌باشد.

۶۳- علل تورم چیست و هریک دارای چه عواملی است؟

افزایش تقاضای کل که شامل: سیاست‌های مالی انبساطی - سیاست‌های پولی انبساطی - تغییر الگوی مصرف - افزایش جمعیت کاهش عرضه کل که شامل: افزایش هزینه‌های تولید - کاهش بهره‌وری - جنگ، سیل، زلزله - کاهش واردات - کمبود تکنولوژی - انحصارها

۶۴- انواع تورم را بیان نمایید ؟

تورم فشار تقاضا (افزایش تقاضای کل) - کاهش عرضه کل - تورم پولی (افزایش حجم پول) - تورم روانی (یا تورم انتظاری) - تورم ساختاری (ضعف زیرساخت‌ها) - تورم وارداتی (افزایش قیمت کالاهای وارداتی) -

۶۵- انواع تورم بر حسب شدت تورم را بیان کنید ؟

- ۱- تورم خفیف یا خزنده - رشد یک رقمی سطح عمومی قیمت‌ها
- ۲- تورم شدید یا تازنده - نرخ رشد قیمت‌ها بیش از ده درصد است
- ۳- تورم بسیار شدید یا لجام گسیخته - رشد سطح عمومی قیمت‌ها بیش از پنجاه درصد است

۶۶- تورم نقطه به نقطه چیست توضیح دهید .

تورم نقطه به نقطه، شاخص قیمتی است که قیمت‌های مجموعه‌ای از کالاها و خدمات در مقاطع زمانی مختلف را مقایسه می‌کند. به عبارتی دیگر، تورم نقطه به نقطه از بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در هر ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل حاصل می‌شود.

۶۷- بیکاری کیست و نرخ بیکاری چگونه محاسبه می شود ؟

بیکار به شخصی گفته می‌شود که حاضر است کار کند ولی شغلی پیدا نمی‌کند

$$(100) \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

۶۸- انواع بیکاری را نام ببرید و بنویسید در چه زمانی به وقوع می پیوندد.

بیکاری اصطکاکی (مدت زمانی که فرد به دنبال کار است تا کار پیدا کند)
بیکاری سیکلی یا ادواری (بیکاری که در دوران رکود به وجود می‌آید)
بیکاری ساختاری (بیکاری که ناشی از پیشرفت تکنولوژی و ماشینی شدن می‌باشد)
بیکاری فصلی (به دلیل فصلی بودن شغل ایجاد می‌شود)

۶۹- بیکاری ارادی و غیر ارادی چه فرقی با هم دارند ؟

بیکاری ارادی (در دستمزدهای رایج بازار، کار برای فرد وجود دارد ولی حاضر به کار کردن نیست)
بیکاری غیرارادی (در سطح دستمزدهای رایج بازار افراد حاضر به کار هستند ولی کار وجود ندارد)

۷۰- بیکاری آشکار و پنهان را تعریف کنید ؟

بیکاری آشکار (به کسانی گفته می‌شود که شغل ندارند)
بیکاری پنهان (به افرادی گفته می‌شود که شغل دارند ولی در تولید نقشی ندارند)

۷۱- ضریب جینی چیست توضیح دهید ؟

ضریب جینی شاخصی برای سنجش نابرابری است که به وسیله متخصص آمار ایتالیایی به نام کورادو جینی در سال ۱۹۱۲ پیشنهاد شد. شاخص جینی معمولاً به صورت درصد بیان می شود. عدد صفر نشان دهنده برابری کامل و بالا رفتن این عدد به معنای نابرابری بیشتر است. هر چقدر ضریب جینی نزدیک به عدد صفر باشد، برابری بیشتر در توزیع درآمد را نشان می دهد و بالعکس هر چقدر ضریب جینی نزدیک به عدد یک باشد، توزیع نابرابر درآمد را مشخص می کند

۷۲- دهک هزینه ای چیست ؟

دهک هزینه ای، هزینه جامعه مصرف کننده را براساس میزان هزینه کالاها و خدمات مصرفی مرتب و سپس جامعه را به ده گروه مساوی تقسیم می کند که هر قسمت را یک دهک می نامند

دهک اول و دهم چه تفاوتی باهم دارند شرح نمایید ؟

پایین ترین طبقه اقتصادی در کشور، افرادی هستند که در دهک اول هزینه ای قرار می گیرند. آنها ضعیف ترین قشر هستند و هزینه های ماهانه شان بسیار پایین تر از دیگر دهک ها است. بررسی گزارش های بودجه خانوار مرکز آمار در سال ۱۴۰۰ نشان می دهد هزینه زندگی کل اعضای خانواده های دهک اول حدود دو میلیون تومان است در صورتی که دهک دهم پردرآمدترین گروه از خانواده ها را تشکیل می دهد. آنها بیشتر از همه پول در می آورند و همچنین بیشتر از همه خرج می کنند. بررسی گزارش ها مرکز آمار در سال ۱۴۰۰ نشان می دهد این خانواده ها ماهانه به طور میانگین ۲۰ میلیون و پانصد هزار تومان درآمد دارند.